

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Ex decreto voluntatis Dei sufficiens causa, remota tamen certitudinis
scientiæ assignari potest. cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Secunda
S. Thom. &
eius ratio.
Rigid.
Alexand.

346

QVÆST. XIV.

S. Thom. in hoc art. 13. (qui tamen attente legendus est) & Aegidius in 1. d. 38. q. vii. cum quibus sentire videtur Alex. 1. p. q. 23. m. 4. art. 4. qui hac ratione probant scientiam quam Deus de futuris habet, non minus certam esse, quam de presentibus. Si Deus cognoscit certo, quæ presentia sunt: ergo ab æterno etiam certo cognovit. Cum enim scientia Dei sit æterna, eiusque duratio sit ipsa æternitas, sicut est essentia Dei, sequitur, eodem modo esse Deo nota futura, atque presentia: quia si alio modo cognosceret presentia, hoc ipso, quod presentia sunt eorum scientia in tempore inciperet: ac proinde æterna non esset: ergo cum debeat esse æterna, sicut est sua substantia: sequitur scientiam, quam Deus de presentibus habet, ab æterno fuisse: ergo eadem est scientia futurorum, atque presentium, & ita eodem modo ab æterno certa. Nam quæ est rerum presentium, non tantum in Deo, verum etiam in Angelis certissima est, ut contra illam deceptio euenire non possit.

Quid demō-
strat ratio
S. Thom.

Hæc ratio S. Thom. euidenter demonstrat, futura ab æterno à Deo cognosci non minus certo, quam presentia: ea tamen est communis quedam ratio, ab absurdo deducta; nullus enim negabit maximam futuram Deo imperfectionem, si in tempore inciperet res cognoscere. Deinde ita Deo tribuere scientiam, ut in eum deceptio cadere possit, qui summe verus, & verax est, manifeste est absurdum, quibus positus optime infertur, quod proposuimus, sed ut dixi, ea est communis quedam ratio. Quare alia magis peculiaris, & propria adhuc desideratur, quam inuestigare contendimus.

Tertia sen-
tentia Bo-
nauent.

Bonauent. in 1. d. 39. art. 2. q. 3. quem videtur sequi Durand. eadem d. q. 3. num. 8. tamen in sententiam Scoti paulo post referendam inclinare quoque videatur, aliter tamen ideo, certo, & determinate à Deo cognosci futura, quia in se habet omnium rerum ideas, & rationes: ac proinde futura omnia in essentia sua ad viuum repræsentantur: potest igitur omnia certo cognoscere, ac si iam sibi essent presentia.

Refutatur ab
Scoto.

Huius sententia meminit Scotus in 1. d. 39. q. 1. §. Contradictiones, & eam impugnatur duabus rationibus, quarum prior est. Idea non repræsentatur aliud, quam terminos compositionis, & enunciationis, non ipsam compositionem, nisi illa suapte natura ex terminis cognoscatur, quales sunt enunciationes necessariæ; at vero huiusmodi non est enunciatio rei futurae, quæ libere futura est: ergo illa, quatenus futura, non repræsentatur in idea: perinde enim est, rem futuram in idea repræsentari, atque hanc propositionem repræsentari, *Res hæc, aut illa futura est*: si ergo compositio, seu enunciatio, quæ necessaria non est, non repræsentatur in idea, sed solum extrema illius, fit, ut res futura, quatenus futura, in ea etiam minime repræsentetur.

Secunda ra-
tio.

Id ipsum magis declarat, & confirmat posterior ratio eiusdem Scoti, quæ talis est. Idea in Deo præcedit omnem actum voluntatis ipsius, ut ex ijs quæ dicemus, disp. 72. patebit, ergo repræsentatur naturaliter id, cuius est idea. Quocirca idea etiam sunt rerum possibilem, quæ necessario in essentia diuina repræsentantur: idea igitur, ut idea est, non repræsentatur futura, quatenus futura sunt. Quod si aliquis pro Bonau. respondeat, per ideas, vel rationes existentes in mente Dei, non intelligi eas, quæ præcedunt omnem actum voluntatis, ut explica-

Responsi
occurrit.

ARTIC. XIII.

tum est, & sunt principium producendi creaturas, pertinetque ad scientiam practicae eius; sed simplicem repræsentationem in essentia Dei, quæ pertinet ad scientiam speculatiuam, certe non redditur sufficiens ratio certitudinis scientiæ, sed difficultas propolita eodem redit. Nam si repræsentatio illa futurorum ponatur in essentia diuina per modum speciei impressæ, & in actu primo ad intelligendum, vel tanquam in specie expressa in actu secundo, huius adhuc desideratur ratio: quare scilicet futura cum sint indifferentia, & in causa non determinata; in essentia diuina in actu secundo, vel etiam in actu primo determinate repræsententur. Manet igitur semper eadem questio, præteritum si de repræsentatione in actu secundo, & tanquam in specie expressa sermo sit. Nam idem omnino est repræsentari in actu secundo, aut in specie expressa, atque cognosci, ut tota q. 12. sapius inculcatum est.

CAPVT II.

Ex decreto voluntatis Dei sufficiens causa, remota tamen, certitudinis scientiæ assignari potest.

DVplex, meo iudicio, ratio reddi potest certitudinis scientiæ Dei, prior quidem sufficiens est, si remota, de qua in hoc cap. dicemus: posterior vero est propria, & proxima, atque ex principijs naturalibus euidenter deducta: de qua cap. 4. breuiter differemus.

Prior igitur ratio, quæ probatur, atque declaratur certitudo scientiæ Dei, defumitur ex decreto voluntatis ipsius, quæ omnia futura in tempore producenda definit. Hac ratione vtuntur Scotus in 1. d. 39. q. 1. §. Contra istud arguitur, & S. viso de contin. Richard. d. 38. art. 1. q. 5. eamque vnicam esse putat Durand. q. 1. num. 9. nam cætera omnia, quæ in ea quaestione assignauit, ex quibus colligeretur certitudo scientiæ Dei, non satis eam probant, ut facile quisque videre potest. Ex recentioribus etiam Thomistis, qui putant, ex presentia reali in æternitate certo sciri à Deo futura, sunt nonnulli, qui etiam dicunt, non ex sola ea presentia, sed simul ex decreto certo cognosci.

Ut hanc sententiam probemus, & ex decreto voluntatis Dei optima ratione deducamus certitudinem scientiæ ipsius, præmittendum est, quamlibet rem ordine quodam prius esse futuram, quæ Deus eam intelligat esse futuram, ut disp. 68. c. 6. ostendimus. Deinde nullam rem esse futuram sine peculiari aliqua voluntate, & definitione Dei circa illam: id quod mihi adeo certum est, ut existimem nullo modo negari posse. Sunt quidem recentiores nonnulli Theologi, qui non valentes alio modo explicare, quomodo Deus provideat omnibus necessaria auxilia ad bene operandum, & merendum vitam æternam, si dicant necessarium esse, Deum omnia nostra opera, secundum quod bona sunt, sigillatim decreuisse; aut hoc pacto non valentes conciliare Dei voluntatem cum libertate nostra, affirmant, Deum non definisse omnia sigillatim, nec se solo, nec cum causa secunda ad concurrentem cum ea: sed generali quadam ratione statuisse apud se, cum omni causa, & libero arbitrio, etiam præuenio vocatione sufficienti concurrere, & ad hoc paratum esse. Quare nec sola nostra consideratione conceduntur à Deo plura voluntatis eius decreta circa opera nostra, neque

Primam
fundamentum.

Quorundam
recentiorum
placitum.

7.

Nullo res est neque vnum, quod in singula distincta feratur, sed vnum in vniuersum: ac proinde dicunt, ex decreto Dei, quod vniuersale sit, & indifferens etiam, futura contingentia, & opera nostri arbitrij certo cognosci non posse.

Ceterum hoc esse falsum, & ex diuino decreto optime colligi posse certitudinem scientiæ Dei, iam demonstro. Primum quidem, aut Dei voluntas distincte & sigillatim circa singula opera nostra versatur, non minus quam scientia: aut solum est decretum voluntatis Dei circa futura in vniuersum, & confusæ; ac si intra se aliquis non attendens ad singula particulatim, nec illa sigillatim volens, statueret generatim, omnes causas adiungere, quæ suo indigerent auxilio: si hoc posteriori modo Deus tantum opera nostra decreuit, sequitur solum confusæ, & indistincte ab æterno voluisse facere ea, quæ in tempore facturus erat: quod si verum est, sit etiam, ut quando in tempore concurrat, non velit tunc Deus determinate, & sigillatim ad illud opus concurrere, sed confusæ tantum, & vniuersali illa voluntate operari. Quare dicere pollemus contra hos id, quod Hieron. ait in dialogo 1. contra Pelagianos asserentes, non esse necessarium aliud auxilium gratiæ Dei ad singula opera, præter gratiam creationis, & liberi arbitrij. Dormitat ergo Deus in operibus nostris semel data arbitrij libertate: nos vero ad eum possumus id, quod nostro instituto conducere videtur. Et postquam semel apud seipsum cum omnibus causis in vniuersum concurrere decreuit, de reliquo nihil curat singulatim. Id quod diuinæ providentiæ multum derogat: sic enim incidimus in sententiam Arist. qui lib. de celo ad Alexand. putauit, Deum non omnibus rebus proxime, & sigillatim providere, sed per vniuersales causas omnia gubernare: de quo in disp. 87. dicemus. Quod si in tempore, quando concurrat cum hac causa, non minus determinate, & distincte cum illa velit concurrere quam si cum illa solum operaturus esset, ut ratio ipsa demonstrat: sequitur habuisse ab æterno hanc etiam voluntatem distincte & sigillatim circa hanc operationem, & singulas alias: aut voluntatem singularem dei circa illam operationem in tempore incepisse, quod est absurdum.

Hiarym. 8 *Art.* Superest igitur, ut dicamus, decretum & definitionem voluntatis Dei distincte, & sigillatim ab æterno fuisse circa singula, quæ in tempore fuerat operaturus, aut ipsi solus, aut cum secunda causa concurrens: siue secundum nostram rationem distinguamus illud decretum in plura, siue dicamus esse vnicum, de quo non est multum curandum: certum enim est apud omnes Deum omnia, & singula voluisse vnicò simplicissimo actu suæ voluntatis: est enim ipsius voluntas, & voluntatis operationem, quod sua essentia simplex & indiuidua: an vero nostro modo intelligendi sint plures in Deo voluntatis operationes, quibus singula velit ex hoc quod eius voluntas in singula distincte, & sigillatim feratur, ego quidem censo distingui posse, & debere, sicut communiter ex diuersitate obiectorum distingui solet. Si tamen aliquis nimium contenderet, esse etiam nostro modo intelligendi vnicum actum simplicissimum voluntatis, ego non curabo: nostro enim instituto satis est, plurimumque interest, si aduersarij concedant decretum Dei, quo ab æterno definiunt, & voluit cum omnibus causis etiam liberis concurrere, distincte, & sigillatim, non confusum, & in vniuersum

in singula futura ferri: ut monstratum est: de qua re iterum disp. 87. cap. 2. tractabitur. Hoc autem supposito facile ostenditur, quo pacto cum indifferencia, & libertate causarum circa futura sit summa Dei certitudo, & ut Scholastici vocant, infallibilitas.

Deinde supponimus, decretum hoc voluntatis Dei ordine quodam causæ prius esse, quam res sit futura: imo ex eo aliquid esse futurum, quia Deus voluit: nam res futura non potest intelligi adhuc futura, nisi ex suis causis: sed inter causas est decretum Dei, ut explicatum est, nihil enim sine voluntate Dei sit: ergo antequam res futura sit, ordine quodam causæ Deus voluit, esse futuram: præcedit igitur decretum Dei rem futuram, prout futuram, siue illud dicamus etiam præcedere concursum, & determinationem secundæ causæ liberæ, siue eam solum comitari, siue posterius esse; quocunque enim modo cum arbitrio comparatur, cum re ipsa futura tanquam aliquid prius confertur.

Ex hoc decreto quidam hoc modo inferunt, certitudinem scientiæ Dei: quia cum decretum deficere, aut falli non possit, nec contra illud aliquid fieri, aut euenire; sit ut Deus cognoscens illud, inde recte etiam scire possit futura, & intueri: quia nimirum videt decretum, ex quo infallibiliter sequitur. Si autem citati in hoc capite certitudinem scientiæ Dei ex decreto ipsius deducere videntur: imo aliqui contendunt, ita ex solo decreto colligi posse, ut absque præuisione concursus secundæ causæ inferatur. Verum ego censo neutro modo ex decreto voluntatis Dei certitudinem scientiæ ipsius recte colligi. Primum quidem ex eo, quod Deus in se suum decretum videat, non cognoscere futura tanquam ex causa, probatur: quoniam licet essentia Dei à nobis intelligatur per modum decreti, & voluntatis, tanquam causa futurorum, tamen, ut dicebamus disp. 48. cap. 4. & probabitur infra disp. 80. decretum liberum diuinæ voluntatis nihil aliud super nudam essentiam addit, quam respectum rationis ad res futuras. Quare ex eo, quod Deus dicatur aliquid ab æterno decreuisse, nihil in eo est, nisi respectus rationis nostro modo intelligendi, qui alias in Deo non fuisse. Hic autem est ad res futuras, & ex illis, tanquam ex fundamento, extrinsece derivatur. Iam igitur, sicut demonstrauimus ibi nullum Beatum ex eo quod videat huiusmodi decretum, intueri in Deo aliquid futurum: eodem modo probatur, Deum ipsum, ex eo, quod cognoscat in seipso suum decretum, non posse certo cognoscere futurum. Tum quia supra nudam suam essentiam nihil aliud addit, quam respectus rationis: hunc autem Deus videre non potest, est enim obiectum solum in intellectu creato viatoris, ut disput. 118. probandum est: ac proinde solus ille huiusmodi respectum cōfingere potest. Tum etiam, quoniam licet Deus seipsum videret sub illo respectu, & non posset esse ei ratio, & veluti medium videndi futura: imo potius futura prius videre debuisset. Illud enim, à quo prouenit respectus rationis, tanquam ab extrinseco fundamento prius, quam ipse respectus, cognosci debet: aut saltem respectus non potest esse ratio cognoscendi huiusmodi fundamentum, ut exemplis innumeris perspicuum est: ergo Deus ex suo decreto non potest certo scire futura eodem modo, quem hactenus diximus. Quod si dicas, ex hac doctrina sequi, prius rem esse futuram, quam

2. Fundamentum.

10

Modus quo aliqui ex decreto inferunt certitudinem scientiæ Dei.

Refellitur.

11

Nam hoc decretum non est vniuersale.

Occurritur
obiectioni.
12

Reputatur
videtur futu-
ra non vasa
determina-
tione secunda
causa.

Decretum
Dei quomodo
sit remota
causa scien-
tia futuro-
rum.

13

Quomodo
causa cer-
ti in diuis
scientia.

quam sit decretum in Deo, siquidem ab illa deri-
uatur respectus rationis, quo decretum voluntatis
Dei dicitur constitui. Respondeo, sine dubio non
posse circulum in hac re evitari, est enim diffi-
cillima, sed de hoc latius disp. 80. dicendum est.

Deinde, etiam si hoc modo Deus futura vide-
ret, nullo modo dicendum esset, ea posse ab eo cer-
to cognosci ex solo suo decreto, non intellecta de-
terminatione secundæ causæ. Id enim manifeste
contradictionem implicat. Nam qui fieri potest, ut
futurum ab aliqua causa ipse cognoscat, & causæ
determinationem futuram non videat? per locum
ergo (ut aiunt) intrinsecum necessario sequitur, ex
eo solum, quod Deus futurum videt, quacumque
ratione illud sciat, videre etiam causæ illius futu-
ram determinationem, & cooperationem, siue
qua effectus intelligi nequit.

Hic igitur omittis, dicendum est, alio modo de-
cretum esse causam sufficientem, ut futura cognos-
cantur, sed remotam. Quia decreto Dei quacum-
que res futura est, & ad unum determinata, atque
prius, quam res futura cognoscatur à deo dicitur
ab ipso definita, & voluta: ex hoc autem, quod sit
futura, optime cognosci potest, ut cap. 4. dicemus:
ergo decretum Dei assignari potest, ut causa suffi-
ciens, licet remota. Deinde quamvis futura con-
tingentia sint ex se indifferentia, tamen bene po-
test circa ipsa esse certitudo, & infallibilitas scien-
tiæ dei, de qua nunc est controversia. Quoniam
non debet esse maior certitudo scientiæ, quam ef-
ficacia voluntatis diuinæ, quæ impediri non po-
test. Si ergo antequam deus sciat futura, ordine quo-
dam prius dicitur ea velle, & definire, & eius de-
cretum irritari nequit, sequitur, & scientiam illius
certissimam esse, quæ falli non possit, ut ita scientia
dei decreto illius in omnibus assimiletur. Ex de-
creto igitur dei assignatur in deo sufficiens causa
cognoscendi futura, & redditur quoque ratio suffi-
ciens certitudinis scientiæ, quam deus habet.

CAPVT III.

Solutio obiectionum contra hanc sententiam.

Prima obie-
ctio recentio-
rum.

14

Diluitur.

Hanc nostram sententiam nonnulli recen-
tiores, & antiqui Scholastici impugnant; eo-
rum tamen oppositiones diluere difficile non est.
Primo igitur arguunt recentiores: quoniam ex illo
decreto tollitur libertas nostræ voluntatis, cum ei
non possimus villo modo resistere. Tum etiam, si
decretum illud circa singula opera nostra sigilla-
tim necessarium esset, sequeretur non esse omni-
bus prouisa à deo remedia simpliciter necessaria,
nam hoc decretum concurrere cum omnibus
necessarium est, & tamen non est in deo respectu
omnium; si quidem cum ijs, cum quibus in tem-
pore non est cooperaturus, nunquam ab æterno
decreuit concurrere. Respondeo primum quam-
uis concedamus nunc ex illo decreto, si poneretur
omnino antecedens nostram liberam determi-
nationem, fore ut tolleretur libertas nostra: si
tamen illud decretum, aut subsequatur nostram
determinationem, aut comiteretur illam, nihil adia-
met nostræ libertatis: quid autem verius sit ex his
omnibus disp. 99. demonstrabimus. Ceterum siue
hoc, siue illo modo ponatur, optimum nunc ex de-
creto sumitur argumentum ad ostendendam cer-
titudinem, & infallibilitatem scientiæ Dei ut cap.
præced. probatum est. Deinde quomodo Deus

non deneger sufficiencia auxilia etiam ijs, cum
quibus non decreuit concurrere in tempore, & il-
leiam etiam seruet eorum libertatem, & potesta-
tem ad bonum, non obscure ibidem patebit.

Secundo arguunt Greg. in 7. d. 8. q. 2. art. 2. Gabr. Secunda ob-
& Okam locis citatis cap. 1. in hunc modum; si de-
cretum Dei ipsi esset causa, seu ratio cognoscendi
futura, concedenda essent in Deo instantia prioris,
& posterioris: nam prius esset decretum quod est
ratio cognoscendi futura, posterior autem scientia
iporum: deberemus etiam fateri, Deo aliquid ef-
f. medium cognoscendi aliquid, quæ duo in ipsum
conuenire non possunt. Sed hæc frivola sunt, pri-
mum namque, instantia illa prioris, & posterioris
in mente, & voluntate Dei ex ordine rerum inter
se necessario esse concedenda, dilucide satis ex do-
ctrina Patrum & ratione colligimus infra disp. 81.
Deinde ex eo, quod dicamus decretum esse suffi-
cientem causam cognoscendi certo futura, non di-
cimus esse medium, per quod, aut in quo ea co-
gnoscat Deus, ut cap. præced. expresse notauimus.
Sed ideo dicimus, esse causam, quia eo posito se-
quuntur futura, quæ eo ipso cognosci possunt.
Certitudinem vero scientiæ ex efficacia volun-
tatis, quæ impediri non potest, inferimus, quia
cum indifferentia futurorum non minus nequit
carere effectui voluntatis, quam scientia decipere: ergo
si voluntas Dei nihilominus cum libertate arbitrij
nostri impediri non potest, eodem quoque modo
scientia certa esse poterit.

Tertium argumentum, ex hoc decreto solum
potest Deus cognoscere bona, quæ ipse in tem-
pore facturus est: non autem peccata, quia hæc nun-
quam facere decreuit; sicut nec in tempore ea fa-
cit: ergo illa ratio, ex qua certitudo scientiæ Dei
colligitur, saltem vniuersalis esse non potest. Re-
spondetur omne peccatum siue commissionis, si-
ue omissionis habere coniunctum aliquem actum
positiuium, quem cum omnibus circumstantijs
necessario consequitur malitia, siue omissionis, si-
ue commissionis; diuerso tamen modo est in vno,
atque in alio. In peccato enim omissionis positi-
uum, quod reperitur, est solum causa peccati, ut
iter facere, est causa non audiendi missam tempo-
re debito. Sed in peccato commissionis positiuium
est actus, qui dicitur esse contra legem, & in quo
veluti in proprio subiecto est malitia, & formale
peccati: ipse enim actus dicitur materiale quod est
in peccato. Cum igitur Deus sit in tempore causa
torius positiui actus, qui est aut causa, aut materia-
le subiectum peccati, sequitur illud velle: ac proin-
de ab æterno voluisse, eo autem cognito non po-
test non cognosci malitia, quæ ipsum necessario
consequitur, etiam si Deus illam non velit, imo
odio habeat, nec villo modo ab æterno decreuerit.
Quomodo autem cum Deus ab æterno definitur
materiale peccati, aut causam illius, nihilominus
nec libertatem auferat arbitrio, nec sit proprie
causa malitiæ, quæ est formale peccati, seq. disp. 99.
& 1. 2. q. 79. art. 1. sius dicitur.

Quartum argumentum, Deus non solum co-
gnoscat futura absolute, sed etiam futura sub con-
ditione, circa quæ non est aliquid ipsius decreti:
ergo decretum non est sufficiens causa cognoscen-
di omnia futura. Respondeo primum, vbi cumque
fuerit decretum, ex eo optime inferitur, Deum
certo cognoscere omnia futura, quæ decreuit:
quod si in futuris sub conditione nullum est de-
cretum